

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Aalto-yliopisto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Luonnoksessa esitetyt ehdotukset ovat pääosin oikeansuuntaisia ja kannatettavia. Alla on esitetty huomioita kohdista, joiden osalta pyydämme täsmennyksiä tai poistoja. Lisäksi pyydämme huomioimaan yhä yleistyvän koulutusyhteistyön laissa tai sen esitöissä ja kansallisissa ohjeissa, tästä lausunnon lopussa.

Luonnoksen mukaan rikostaustaotetta pyydetäisiin vain kerran ennen ensimmäiseen haavoittuvien ryhmien kanssa tapahtuvaan harjoitteluun siirtymistä. Vaikka esitys luonnoksessa mainituin tavoin helpottaisi hallinnollista taakkaa, Aalto-yliopisto pitää parempana pitäytyä nykyisessä sääntelyssä, joka jättää harkintavallan asiassa yliopistolle. Joissakin koulutuksissa harjoittelujen välillä voi olla pitkä aika. Esitetty sääntely estäisi otteen pyytämisen toistamiseen sellaisessakin tapauksessa, jossa sen pyytämiseen on painavat perusteet. Ehdotettu sääntely ei näistä syistä ole kannatettava. Jos ote ei saisi jatkossakaan olla yli 6 kk vanha, ei se voi myöskään auttaa myöhempien harjoittelukertojen turvallisuuden varmistamisessa. Esityksessä ei myöskään ole esitetty riittäviä perusteita rajoitukselle.

SORA-menettelyn vireilletulosta on kaksi ajankohtaa. Lain esitöissä voisi selvyiden vuoksi täsmentää, että aikaisempi ajankohta ratkaisee, jos se on lainsäätäjän tarkoitus.

Esitöiden mukaan epäviralliseen valmisteluvaiheeseen ennen asian vireilletuloa voi sisältyä esimerkiksi opiskelijan kanssa käytäviä ohjaus- ja huolenilmaisukeskusteluja, opiskelijan toimintakykyyn ja opiskeluedellytyksiin liittyvien seikkojen alustavaa arviointia sekä muita asian selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Yliopistoilla tulisi tällöin olla selkeä ja nimenomainen oikeudellinen perusta opiskelijan toimintakykyyn ja terveydentilaan liittyvien havaintojen kirjaamiseen ja käsittelyyn. Esitettyä sääntelyä tulisi täsmentää tältä osin.

Ehdotettu 4 vuoden enimmäisaika henkilötietojen käsittelylle SORA-asioissa voi olla riittämätön. Säilytysajan voisi jättää yliopistoiden harkittavaksi.

Viittaukset hallintolain soveltamiseen SORA-menettelyssä eivät ole tarpeellisia. Yliopistot ovat jo velvoitettuja hallintolakiin yliopistolain 30 § perusteella.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

Esitys voi parantaa harjoittelujen, opetustilanteiden ja oppimisympäristöjen turvallisuutta. Samalla se lisää yliopistoissa pääaineiden, opintopalvelujen, harjoittelun järjestäjien ja hallinnon vastuuta tunnistaa SORA-tilanteet ja toimia niissä yhdenmukaisesti.

Luonnoksessa esitetty jälkiohjauksen lisääminen on sinänsä perusteltua, mutta käytännössä yliopiston toimintamahdollisuudet ovat asiassa vähäiset. Suurimmassa osassa SORA-prosesseja syy peruuttamiseen on opiskelijan päihderiippuvuus tai psyykkiset häiriöt. Tällaisissa tilanteissa toiseen koulutukseen hakeutuminen ei tyypillisesti ole ratkaisu ongelmaan, ei myöskään TE-toimistojen tarjoamat palvelut. Opiskelija tarvitsee ensin terveydenhuollon palveluja, jotta hän voisi saavuttaa opiskelukyvyn.

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

Aalto-yliopisto kannattaa yhteistä SORA-opasta. Sen tulisi olla käytännönläheinen ja vastata konkreettisiin vastuu- ja menettelykysymyksiin. Oppaan tulisi tukea myös tilanteita, joissa opiskelija suorittaa opintoja tai harjoittelua muualla kuin siinä yliopistossa, jossa hänellä on tutkinto-opiskelu-oikeus. Oppaan tulisi antaa selkeät ohjeet ainakin seuraavista kysymyksistä:

- miten SORA-sääntelystä kerrotaan hakukohdekuvauksissa, valintakokeissa ja opintojen alussa
- milloin huoli opiskelijan toimintakyvystä tai turvallisuudesta muuttuu varsinaiseksi SORA-menettelyksi
- mitä opiskelijasta saa kirjata, millä perusteella ja missä vaiheessa
- mikä on puuttumisvelvollisuuden ja puuttumismahdollisuuden välinen ero ja miten näissä tilanteissa toimitaan
- kuka toimii vastuullisena tahona harjoittelussa joka toteutetaan koulutusyhteistyönä: opiskelijan oma yliopisto, harjoittelun järjestävä yliopisto, konkreettinen harjoittelupaikka vai jokin näistä yhdessä
- miten toimitaan sivuaineopiskelijoiden, siirto-opiskelijoiden ja pääainetta vaihtavien opiskelijoiden kohdalla
- siirtykö tieto aiemmasta tai vireillä olevasta SORA-prosessista pääaineen vaihdon, siirtohaun tai koulutusyhteistyön yhteydessä, sekä miten näissä tapauksissa menetellään

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Aalto-yliopisto toistaa 2022 lausunnossaan esittämänsä huolen epäselvyydestä SORA-säännösten soveltamisesta koulutusyhteistyössä. Hallituksen esityksessä on tarpeellista selvittää (vähintään lain perusteluissa), miten SORA-säädöksiä sovelletaan yliopistolain 7a § mukaisessa tilanteessa, jossa osan koulutuksesta antaa muu kuin tutkintovastuussa oleva yliopisto. Selvennystä tarvitaan ainakin siitä, kenellä on koulutusyhteistyössä SORA-asioissa selvittämis- ja ratkaisuvastuu ja mitä osaa opiskelu-oikeuden peruuttaminen voi koskea. Esimerkiksi opettajakoulutuksessa taiteiden alalla tutkinnon myöntävällä yliopistolla ei välttämättä ole koulutusvastuuta opettajan tietyistä opinnoista

(Vna 794/2004 19 § 1-5 tarkoitetut pedagogiset opinnot). Ne antaa yhteistyösopimuksen perusteella sellainen yliopisto, jonka koulutusvastuun piiriin ko. opinnot kuuluvat.

Syrjälä Timo
Aalto yliopisto - Akateemiset lakipalvelut